

וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.
 תָּנִי רַבְּנָן זִימְנָא חֲדָא הָוֵה אָזִיל רַבִּי יוֹסִי
 בְּאוּרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ ר' יְרֵמְיָה (נ"א ח"א),
 וְאָזְלוּ בַּחֲדָא. פָּגַעוּ בַּהֵוּא טוּרָא, וַהֲוֵה טוּרָא
 דְּחִיל עֲלֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה (נ"א
 ח"א), נִימָא מִלִּי דְאוּרֵייתָא, וְנִיזִיל.

יִדְבְּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי
 הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.
 שָׁנָו רַבּוּתֵינוּ, פְּעַם אַחַת הָיָה
 הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסִי בְּדֶרֶךְ, פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי
 יְרֵמְיָה (ח"א) וְהִלְכוּ כְּאֶחָד. פָּגַעוּ
 בְּהַר הַהוּא, וַהֲיָה הַהַר מִפְּחִיד
 אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה
 (ח"א): נִאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בּוֹדַאי דְאִמְרֵי חֲפִימֵי מִתְּנִיתָא,
 שְׁמַשָּׂא דִּהְוֵה לִיעֵקֵב, עַד כַּמָּה לְהוּי דָּא.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵימָא לָךְ מְלָה דִּהְוֵה אָמַר
 אָבָא, דִּהֵוּא שְׁמַשָּׂא וְנַהוּרָא סְגִיאַה דִּהְוֵה
 לִיעֵקֵב, גְּנִיזוּ הוּא לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְלֹא
 דָּא הוּא שְׁמַשָּׂא דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין בֵּיהּ בְּנוּהֵי דְעֵשׂוּ,
 וְאַתְגָּזֵר דִּישְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוּהֵי דִיעֵקֵב תַּחֲוֹתוּהֵי.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא: בּוֹדַאי שְׁאוּמְרִים
 חֲכָמֵי הַמְּשָׁנָה, הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה
 לִיעֵקֵב, עַד כַּמָּה זֶה יִהְיֶה? אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי: אִמַר לָךְ דְּבַר שְׁהֵיה
 אָבָא אוֹמֵר, שְׁאוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ וְאוֹר
 הַרְבַּ שְׁהֵיה לִיעֵקֵב, גְּנוּזוּ הוּא
 לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְלֹא זֶה
 הוּא הַשְּׁמֵשׁ שְׁמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ בְּנֵי
 עֵשׂוּ, וְנִגְזֵר שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
 תַּחֲתֵיו.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, הָוֵה עֲצִיב יַעֲקֹב, אָמַר מְאָרִי
 עֲלָמָא, הָא נַהִירוּתָא דִּילִי אֲתִיְהִיבַת
 לְעֵשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה (ירמיה ל יא) וְאַתָּה
 אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וּגּוֹ' וְנַהִירוּתָא דִּילָךְ לָךְ
 אֲתַגְּנִיז וְלִבְנֵיךָ. אָמַר אוּרֵינָא לִי.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עֲצוּב.
 אָמַר: רַבּוּן הַעוֹלָם, הָרִי הָאוּרָה
 שְׁלִי נִתְּנָה לְעֵשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל
 וְאָמְרָה: וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי
 יַעֲקֹב וּגּוֹ', וְהָאוּרָה שְׁלָךְ נִגְנְזָה
 לָךְ וְלִבְנֵיךָ. אָמַר: הֲרֵאִינָה לִי!

בֵּיהּ שְׁעֵתָא אָפִיק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הַהוּא
 שְׁמַשָּׂא דְּחָמֵי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלֹא בַר נֶשׁ
 אַחְרָא. הֵדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית לב לב) וַיִּזְרַח לִּי
 הַשְּׁמֵשׁ. אוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה גְּנוּז. כְּאֲשֶׁר עָבַר
 אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל
 עֵשׂוּ. לוֹ מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶת הַשְּׁמֵשׁ שֶׁרָאָה
 אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ
 שְׁפָתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִּי
 הַשְּׁמֵשׁ, אוֹתוּ הַשְּׁמֵשׁ שְׁהֵיה גְּנוּז,
 כְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל עֵשׂוּ, לוֹ
 מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִף עַל גַּב דִּיעֵקֵב אֲתַהֲנִי לְמַחֲזִיאי דְנִצְחַח
 לְרַבְרַבָּא דְעֵשׂוּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וְהוּא
 צוֹלַע עַל יָרְכוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, נַהוּרָא נַהִיר,
 אָבָל לְבֵיהּ הָוֵה חֲשׂוּף, עַל גַּפְקֵי יַרְכֵיהּ
 דִּישְׁתַּעְבְּדוּן תַּחֲוֹתוּהֵי דְעֵשׂוּ.

וְאִף עַל גַּב שְׁעֵיבָה נִתְּנָה לְרֵאוֹת
 שְׁנִצְחַח אֶת שָׂרוּ שָׁל עֵשׂוּ, מַה
 כְּתוּב בּוֹ? (שם) וְהוּא צֹלַע עַל יָרְכוּ.
 אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הָאִיר, אָבָל
 לְבוֹ הָיָה חֲשׂוּף עַל יוֹצְאֵי יָרְכוּ
 שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עֵשׂוּ.

עַד דִּהוּוּ אָזְלִי, שְׁמַעוּ קָל יְנוּקָא בְּטוּרָא, דִּהְוֵה
 אָזִיל וּבְכֵי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִיזִיל גְּבִייה דְהָא
 לֹא מִסְתַּפִּינָא. דְהָא תָּנִן לְחַד מִתַּחֲזֵי וּמִזִּיק,

בְּעוֹד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל
 תִּינוּק בְּהַר שְׁהֵיה הוֹלֵךְ וּבִכּוּהָ.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּלְף אֵלִיו, שְׁהָרִי
 אֵינְנוּ מִפְּחָדִים, שְׁהָרִי שְׁנִינוּ,
 שְׁלֵאֲחַד מִתַּחֲזֵה וּמִזִּיק, לְשָׁנִים

נראה ולא מזיק. הלכו אליו, והתינוק היה בוכה.

בשהגיעו אליו, אמר רבי יוסי: בני רבון העולם אנחנו, של אותו שנקרא שמו אחד על שמים, באותיות שלשה רשומים, בסוד של ארבע. חקוקים על אחד שנים, ונקראים על חיות הקדש. מה הטעם? אמר רבי יוסי פך: שחוששים שמא הוא שד, והם פחדים משמו של רבון העולם הרבה.

באשר אותו הילד שמע את הדבר הזה, השיב ואמר: יהודי אני, וכן בנו של רבי חייא הגדול אני, ואבי היה מלמד אותי פסוקי שיר השירים ופרשת בראשית, ומת אבי, ונבכו אותי הגנבים, וכעת נצילתי מהם וברחתי להר הזה.

בכה רבי יוסי ואמר: אוי שבן בנו של רבי חייא הגדול הולך פך! לקח אותו בידו והלכו. אמר לו רבי יוסי: אמר בני, מה היית לומד עם אביך? אמר: בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הייתי לומד. אמר לו: מה היה אביך אומר בפרשה הזו?

פתח אותו תינוק פיו ואמר: (במדבר כא) באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם. למדנו, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל על ידי שלשה רועים אחים - משה, אהרן ומרים. בזכות משה היה המן יורד לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד הולכים עם ישראל, בזכות מרים היה הבאר הולכת עמם.

מתה מרים - פסקה הבאר. מת אהרן - נטלו ענני כבוד. זהו שפתוב (שם כ) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים - פסקה הבאר, מנין לנו?

לתרי מתחזי ולא מזיק. אָזְלוּ לַגְבִּיהַ, וַיִּנּוּקָא הוּהּ בְּכִי.

בד מטו גביה, אמר רבי יוסי, בנוי דמארי עלמא אנן, דההוא דאקרי שמייה חד על תרי, באתווא, תלת רשימין, ברזא דארבע. גליפין על חד תרין, ואתקרי על חיוותא קדישא. מאי טעמא, אמר רבי יוסי הכי, דחיישינן שמא שד הוא, ואינון מסתפו משמיה דמארי עלמא סגי.

ההוא ינוקא פד שמע מלה דא, אתיב ואמר, יודאי אנא, ובר בריה דרבי חייא רבה אנא, והוה אבוי מליף לי פסוקי דשיר השירים, ופרשתא דבראשית. ומית אבוהי, ונגבו לי גנבי, וכען אשתזיבנא מנהון, וערקנא בהאי טורא.

בכה רבי יוסי ואמר, ווי דבר בריה דרבי חייא רבה אזיל פדין. נטליה בידוי ואזלו. אמר ליה רבי יוסי, אימא ברי מה הוית לעי עם אבוך. אמר בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הוינא לעי. אמר ליה, מה הוה אמר אבוך בפרשתא דא.

פתח ההוא ינוקא פומיה ואמר (במדבר כח יח), באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם. תאנא, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, על ידי שלשה רועים אחים, משה, אהרן, ומרים. בזכות משה, היה המן יורד לישראל. בזכות אהרן, היו ענני כבוד הולכים עם ישראל. בזכות מרים, הייתה הבאר הולכת עמם. (דף יט ע"ב)

מתה מרים, פסקה הבאר. מת אהרן, ניטלו ענני כבוד. הָדָא הוּא דְכְתִיב. (שם כ ט) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים פסקה הבאר, מנא לן. דכתיב (שם

כא ב) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּמַּת שָׁם מֵרִים. וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבְזִכּוֹת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּן. וַהֲוָה אָמַר אַבְוִי, תִּלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין דְּיוֹקְנֵהוֹן בְּרִקִיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתֵהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנָּא לָן דְּתִלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין בְּרִקִיעָא, דְּהָא תַּנּוּן, בְּכֻלְהוּ פְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמֵרִים לֹא כְּתִיב עַל פִּי ה', דְּלֹאוּ אֹרַח אַרְעָא. אֶלֶּא אָמַר אַבְוִי, בְּכֻלְהוּ פְּתִיב שָׁם, (שם) וַתִּמַּת שָׁם מֵרִים. (שם כא כח) וַיִּמַּת שָׁם אֶהְרֹן. (דברים לד ה) וַיִּמַּת שָׁם מֹשֶׁה. פְּתִיב הֵכָא שָׁם, וּכְתִיב הֵתָם שָׁם. (שמות לד כח) וַיְהִי שָׁם עִם ה', מַה לְּהֵלֶן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.

דְּתַנּוּן, לְמַה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבְזִכּוֹתֶיהָ יִתְקַיְמוּן מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אַבְוִי, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֶפְנֵס לְאָרֶץ לְקַיְימָא פְּקוּדֵיהָ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כג ו) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שמות יב כח) וַהֲיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וַתִּמְן הוּא קַיְימָא דְּפִיקוּדֵיהָ.

אָמַר לִיָּה מַה דְּאַזְהַרַת שְׁלִים לָךְ וּמַה דְּיַעֲבֹדוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קְדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ עִמָּהוֹן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נג יב) לִכְן אֲחַלֵּק לּוֹ בְּרַבִּים, אֵלּוּ זְפֵאִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאַתְּ עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל, אֵלּוּן אֲבָהֶתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי חֲיִיא סְבָא, לֹא אֲשַׁכְּחָנָא רַעִיא דְּמִסֵּר נַפְשִׁיהָ עַל עֲאֲנִיָּה, כְּמֹשֶׁה, (שמות לב לב) דְּאָמַר וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ. מֵאִי מַחְנֵי נָא, מִן עֲלֻמָּא דִּין וּמִן עֲלֻמָּא דְּאֵתִי. לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁכַתוּב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתִּמַּת שָׁם מֵרִים, וְכַתוּב אַחֲרָיו וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבְזִכּוֹת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלֹשְׁתָּם. וַהֲיָה אַבְוִי אֹמֵר, שְׁלֹשְׁתָּם חִקּוּקוֹת דְּמִיּוּתֵיהֶם בְּרִקִיעַ, שְׁתֵּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זְהוּ שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנּוּן לָנוּ שְׁשֹׁלְשֵׁתָם חִקּוּקִים בְּרִקִיעַ? שְׁתֵּרֵי שְׁנֵינוּ, בְּכֻלָּם פְּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמֵרִים לֹא כְּתוּב עַל פִּי ה', שְׁאִין כְּדִ דְרָךְ אָרֶץ. אֶלֶּא אָמַר אַבְוִי, בְּכֻלָּם פְּתוּב שָׁם, וַתִּמַּת שָׁם מֵרִים, וַיִּמַּת שָׁם אֶהְרֹן, וַיִּמַּת שָׁם מֹשֶׁה. פְּתוּב כָּאן שָׁם, וּכְתוּב שָׁם שָׁם, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'. מַה לְּהֵלֶן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'. שְׁשֵׁנֵינוּ, לְמַה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבִזְכוּתוֹ יִתְקַיְמוּ מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אַבְוִי: אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְנֵס לְאָרֶץ פְּדִי לְקַיְימָא אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שְׁתֵּרֵי פְּתוּב (ויקרא כג) כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וַהֲיָה כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשָׁם הוּא קַיְימָא שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוֹ, מַה שְׁהַזְהַרְתָּ, מְשָׁלִים אוֹתָךְ, וּמַה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ, יְהִי חִלְקָךְ עִמָּהֶם. זְהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה נג) לִכְן אֲחַלֵּק לּוֹ בְּרַבִּים - אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאַתְּ עֲצוּמִים יִחַלֵּק שְׁלָל - אֵלּוּ הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֲיִיא סְבָא, לֹא מַצָּאתִי רוּעָה שְׁמִסֵּר נַפְשׁוֹ עַל צִאֲנוּ כְּמֹשֶׁה, שְׁאָמַר (שמות לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ. מַה זְהוּ מַחְנֵי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמֹת נַפְשׁוֹ.